

Σημασία των ορίων & προσωπικότητα των παιδιών

Μία συνήθης ανησυχία των γονέων είναι το πως θα καταφέρουν να θέσουν όρια στα παιδιά τους. Μοιάζουν δυσνόητα στην εφαρμογή τους και σίγουρα προκαλούν αμφιθυμικά συναισθήματα στους γονείς.

Τα **όρια**, θα μπορούσα να πω ότι είναι μία παρεξηγημένη έννοια, όσον αφορά την ανάπτυξη των παιδιών και τη διαπαιδαγώγησή τους. Φαντάζει κάτι δύσκολο και τρομακτικό στην εφαρμογή του, και συχνά ερχόμαστε αντιμέτωποι με ερωτήσεις όπως:

“Τι εννοείτε όταν λέτε όρια;”

“Μήπως θα είμαι αρκετά σκληρός/ή μαζί του;”

“Και αν νομίζει ότι δεν το αγαπάω;”

Τι είναι όμως εκείνο που μας δυσκολεύει τόσο πολύ στην οριοθέτηση των παιδιών;

Είναι σημαντικό να αναλογιστούμε ποια είναι η δική μας σχέση με τα όρια και τους κανόνες. Αν καταφέρουμε να αναγνωρίσουμε το πως τα αντιλαμβανόμαστε εμείς οι ίδιοι, θα είναι πολύ βοηθητικό για να δούμε και το πως εν τέλει το επικοινωνούμε στο παιδί, μέσα από τις δικές μας συμπεριφορές, καθώς τα παιδιά υιοθετούν τις συμπεριφορές που αναπαράγονται στο σπίτι.

Τι συμβολίζουν τα όρια;

Η σημασία των ορίων σε ένα παιδί είναι μεγάλη, καθώς το θωρακίζουν και του παρέχουν ασφάλεια. Θα μπορούσαμε να τα συμβολίσουμε και ως μία πράξη φροντίδας, καθώς μέσα από αυτή τη διαδικασία βοηθάμε το παιδί να πλάσει μία αυτοδύναμη προσωπικότητα και όχι παντοδύναμη.

Μέσα από τα όρια το παιδί γίνεται ευέλικτο, μαθαίνει να οριοθετείται, να δοκιμάζει, να αμφισβητεί και να αναπτύσσεται ως μονάδα αλλά και ως μέρος του κοινωνικού συνόλου, καθώς μαθαίνει να συμμορφώνεται στους κοινωνικούς κανόνες ενώ παράλληλα σέβεται την ατομικότητα.

Τι προκαλεί η απουσία ορίων;

Τα παιδιά στην απουσία των ορίων, εκδηλώνουν επιθετικές συμπεριφορές, βιώνουν φόβο εγκατάλειψης και ανασφάλεια. Είναι σύνηθες να εκδηλώνουν εκρήξεις θυμού και να διακατέχονται από το αίσθημα του ανικανοποίητου. Αυτό συμβαίνει γιατί το παιδί δεν έχει ξεκάθαρους στόχους και δεν είναι σε άμεση επαφή με τη

σχέση αιτίας και αποτελέσματος των πράξεων και των επιλογών του. Έτσι θεωρεί δεδομένο ότι όλες οι επιθυμίες του θα ικανοποιούνται, εμφανίζοντας μία παντοδύναμη συμπεριφορά και μηδενική ανοχή στη ματαίωση οποιασδήποτε φαντασίωσης ή επιθυμίας του.

Μέσα σε ένα τέτοιο μοτίβο το παιδί, αργά η γρήγορα χάνει την επαφή με το συναίσθημα του, καθώς φαντασιώνεται ότι όπως το περιβάλλον των φροντιστών είναι εκεί, διαθέσιμο, άνευ όρων έτσι και το υπόλοιπο κοινωνικό πλαίσιο θα είναι πάντα διαθέσιμο να ικανοποιεί κάθε ανάγκη του. Μία ψευδαίσθηση που θα μπορούσε να βιωθεί πολύ καταστροφικά στην ανάπτυξη του και στις μεταβάσεις του στα μετέπειτα ηλικιακά στάδια και τις αντίστοιχες κοινωνικές και συναισθηματικές απαιτήσεις τους. Έτσι λοιπόν τα παιδιά χρειάζονται κανόνες και όρια ανεξαρτήτως ηλικίας.

Η ρόλος των γονέων και η σημασία της σταθερότητας

Είναι σημαντικό να υπάρχει συνέπεια και συνεργασία, πρώτα από όλα μεταξύ των γονέων και εν συνεχεία μεταξύ του οικογενειακού πλαισίου. Καθώς οι συνέπειες μαθαίνουν στα παιδιά τη σχέση αιτίας και αποτελέσματος, η προεργασία που γίνεται για να εκπαιδευτεί το παιδί και να μεταβεί σε μία νέα πραγματικότητα, ουσιαστικά διευρύνει την αντίληψη του, το μαθαίνει να επιλέγει και του αναπτύσσει την κριτική του σκέψη. Θα λέγαμε ότι σε ένα βαθμό το παιδί “εκπαιδεύεται” να είναι σε θέση να αναλαμβάνει τις ευθύνες των επιλογών του. Για να μπορέσουμε λοιπόν να αναπτύξουμε ένα νέο δίαυλο, μέσα από ειλικρινή και αμφίδρομη επικοινωνία, είναι καίριας σημασίας τόσο ο τρόπος με τον οποίο εξηγώ στο παιδί το τι συμβαίνει, όσο και η σταθερότητα μέσα στο περιβάλλον και η ίση μεταχείριση της συνθήκης από όλα τα μέλη που έχουν άμεση διάδραση με το παιδί, στην εκάστοτε συνέπεια.

Οι λογικές συνέπειες αναφέρονται στα λογικά αποτελέσματα που ακολουθούν μια συμπεριφορά, είτε είναι επιθυμητή είτε όχι. Εξηγώ στο παιδί ότι οι συνέπειες που έχουν οριστεί, καθορίζονται από τις δικές του επιλογές, και θα πρέπει να είναι άμεσες και σταθερές. Είναι σημαντικό να καταλάβουμε πως αν το παιδί παραβεί τα όρια και προβεί σε λανθασμένες συμπεριφορές, το αποτέλεσμα θα είναι μία λογική συνέπεια των πράξεων του και όχι αυθαίρετες τιμωρίες που δίνουν διπλά μηνύματα.

Προσπαθούμε να είμαστε διαθέσιμοι στην αντίδραση του παιδιού και το βοηθάμε να εκφράσει τη δυσαρέσκεια του, το ακούμε και του δίνουμε τον απαραίτητο χρόνο να προσαρμοστεί και εκείνο. Αποδεχόμαστε τη δυσκολία του, και το ενθαρρύνουμε να την εκφράσει. Κάνουμε ανατροφοδότηση της συμπεριφοράς του, και αν είναι εφικτό όταν έχει περάσει το συμβάν, το επαναξιολογούμε μαζί με το παιδί, και το ενισχύουμε θετικά. Σε περιπτώσεις που είναι εφικτό, δίνουμε στο παιδί το δικαίωμα της επιλογής,

προειδοποιώντας το για την επερχόμενη συνέπεια. Του δίνουμε χρόνο να το επεξεργαστεί, και κάνουμε μικρές υπενθυμίσεις κατά τη διάρκεια επιτρέποντας του με αυτό το τρόπο να ανακαλέσει μία παρελθοντική αντίστοιχη εμπειρία, να αναβιώσει το συναίσθημα και να επιλέξει μόνο του αν θα “συμμορφωθεί” με τους κανόνες ή αν θα ξαναέρθει αντιμέτωπο με μία συνέπεια.

Δίνοντας στο παιδί ουσιαστικό χρόνο και χώρο έκφρασης και πειραματισμού στο περιβάλλον του, δημιουργώντας όμως ένα ξεκάθαρο πλαίσιο, χτίζουμε τα θεμέλια για μία πιο ουσιαστική και ποιοτική σχέση στην πορεία της εφηβείας, θωρακίζοντας το παιδί, και αναπτύσσοντας του το αίσθημα της ευθύνης, της αποδοχής και τις εμπιστοσύνης.

Μπορεί λοιπόν η λέξη ‘όρια’ να μας τρομάζει, αλλά αν καταφέρουμε να τη δούμε ως μία πράξη φροντίδας και ως μία μακροπρόθεσμη παρακαταθήκη για την υγιή ανάπτυξη της προσωπικότητας, της αυτοεικόνας και της αυτοεκτίμησης του παιδιού μας, ίσως καταφέρουμε να την απενοχοποιήσουμε και να συνδημιουργήσουμε έναν καινούριο χώρο στη σχέση μας.

Γράφτηκε από την ψυχολόγο Μαρία Φούντα | 14/01/2020

Πηγή: <https://mytherapist.gr/arthra-psychologias/paidi-oikogeneia-goneis/simasia-ton-orion-prosopikotita-ton-paidion/>